

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania L.B.

od decyzji Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w
Województwie Wielkopolskim

o ustalenie stopnia niepełnosprawności,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 10
stycznia 2024 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego w
Poznaniu

z dnia 1 lutego 2022 r., sygn. akt VII Ua 16/20,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**II. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w
Poznaniu na rzecz radcy prawnego S.S. Kancelaria Radcy
Prawnego w K. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści) złotych,
powiększoną o należny podatek od towarów i usług, wraz z
odsetkami, o których mowa w art. 98 § 1¹ k.p.c. - tytułem kosztów
pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu w postępowaniu
kasacyjnym.**

D.S.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2019 r. (sygn. akt V U 1678/18) w sprawie z
odwołania L.B. przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o
Niepełnosprawności w Województwie Wielkopolskim o ustalenie stopnia

niepełnosprawności, Sąd Rejonowy Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, zmienił zaskarżone orzeczenie i poprzedzające je orzeczenie o stopniu niepełnosprawności Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Pile z dnia 14 listopada 2017 r. w części, w ten sposób, że zaliczył odwołującą L.B. do osób niepełnosprawnych w stopniu lekkim, z przyczyn oznaczonych symbolem [...], od daty złożenia wniosku do dnia 30 listopada 2020 r. oraz ustalił, że odwołująca jest zdolna do pracy lekkiej, uwzględniającej jej schorzenia, wymaga zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i pomoce techniczne ułatwiające jej funkcjonowanie zgodnie z zaleceniami lekarza leczącego, wymaga korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, nie wymaga natomiast szkolenia specjalistycznego, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej, uczestnictwa w terapii zajęciowej, konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby, w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, nie spełnia przesłanek do wydania karty parkingowej ani do zamieszkania w oddzielnym pokoju.

Na skutek apelacji odwołującej, wyrokiem z dnia 1 lutego 2022 r. (sygn. akt VII Ua 16/20), Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację.

Skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego od ww. wyroku wniosła odwołująca (reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu), zaskarżając ten wyrok w całości, zarzucając rażące naruszenia prawa procesowego - które to uchybienia miały istotny wpływ na wynik sprawy - tzn. naruszenie: art. 299 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. oraz art. 235² § 1 pkt. 5 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c., polegające na pominięciu przez Sąd II instancji dowodu z przesłuchania strony skarżącej, oraz z opinii innych biegłych i przyjęciu przez Sąd II instancji, że wnioski te zmierzają do nieuzasadnionej przewlekłości postępowania, oraz rażące naruszenie art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie przez Sąd, iż z ugruntowanej linii orzeczniczej wynika, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przepis ten nie ma zastosowania, podczas gdy w przedmiotowej sprawie zarzut naruszenia tego przepisu dotyczył w rzeczywistości zarzutu faktycznego braku prawa skarżącej

do profesjonalnego pełnomocnika, czego konsekwencją było wydanie pod jej nieobecność niekorzystnego dla niej orzeczenia.

W związku z powyższym, skarżąca wniosła o:

1) uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego w Poznaniu w całości, jak również poprzedzającego go wyroku z dnia 10 grudnia 2019 r. Sądu Rejonowego Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu (sygn. akt V U 1678/16) - w przypadku stwierdzenia podstaw i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w innym składzie;

2) przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ w toku postępowania apelacyjnego i podejmowanych czynności decyzyjnych, związanych z wydaniem zaskarżonego orzeczenia, nie została zrealizowana zarówno funkcja rozpoznawcza, jak i kontrolna sądu odwoławczego, których założenia i istota zostały wyjaśnione w uchwałach składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, mających moc zasad prawnych - z 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 (OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124) i z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 56), co skutkowało naruszeniem przepisów prawa procesowego i materialnego, w szczególności:

- art. 299 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez pominięcie przez Sąd wniosku skarżącej o przeprowadzenie dowodu bezpośredniego przesłuchania strony skarżącej i błędne uznanie, że wniosek ten ma na celu przedłużenie postępowania, pomimo że po wyczerpaniu pozostałych środków dowodowych pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy;

- art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c. poprzez pominięcie przez Sąd wniosku skarżącej o przeprowadzenie dowodu z opinii innych biegłych i błędne uznanie, że wniosek ten ma jedynie na celu nieuzasadnioną przewlekłość postępowania, pomimo iż po wyczerpaniu pozostałych środków dowodowych pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy;

- art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie przez Sąd granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, poprzez dokonanie jednostronnej, niekorzystnej dla skarżącej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności z opinii biegłych, co skutkowało wyprowadzeniem przez Sąd

wniosków niezgodnych z zasadami logicznego rozumowania i doświadczeniem życiowym;

- art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie przez Sąd, że z ugruntowanej linii orzeczniczej wynika, iż w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przepis ten nie ma zastosowania, podczas, gdy w przedmiotowej sprawie zarzut ten dotyczył w rzeczywistości faktycznego pozbawienia prawa skarżącej do obrony swych praw poprzez nieprzyznanie jej profesjonalnego pełnomocnika, czego konsekwencją było wydanie bez przeprowadzenia dowodu z przesłuchania skarżącej, niekorzystnego dla niej orzeczenia;

3) zasądzenie od organu na rzecz skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;

4) przyznanie pełnomocnikowi skarżącej wyznaczonemu z urzędu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej za postępowanie kasacyjne w wysokości i na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r., w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu za działanie przed tutejszym Sądem, według norm przepisanych;

5) odstąpienie w całości od obciążania skarżącej kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego za postępowanie kasacyjne na podstawie art. 102 k.p.c., z uwagi na szczególnie uzasadnione okoliczności życiowe i zdrowotne oraz majątkowe skarżącej;

6) rozpoznanie sprawy również pod nieobecność pełnomocnika skarżącej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszej sprawie nie kwalifikuje się do przyjęcia, celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Podkreślenia wymaga także, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione – czego w rozpoznawanej skardze kasacyjnej zabrakło. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

Pamiętać przy tym należy, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest bowiem związany dokonanymi przez sądy *meriti* ustaleniami faktycznymi, stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Oznacza to niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na

wadliwość wyroku Sądu II instancji, polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów, również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest sądem faktów, a wyłącznie sądem prawa. W zakresie jego ustawowych kompetencji nie mieści się korygowanie ustaleń faktycznych lub oceny materiału dowodowego dokonanego przez sąd drugiej instancji. Artykuł 398³ § 3 k.p.c. wprowadzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c. Wszakże ten właśnie przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów. Natomiast jeżeli chodzi o przepis art. 299 k.p.c. to wskazać należy, że kompetencje sądu wynikające z jego brzmienia nie mają charakteru bezwzględnego obowiązku, lecz aktualizują się jedynie wówczas, gdy sąd uzna, że dotychczasowe rezultaty przeprowadzonego postępowania dowodowego, nie prowadzą do wyjaśnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Zaniechanie przez sąd przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron nie stanowi naruszenia tego przepisu, jeżeli w ocenie tego sądu fakty istotne zostały już wyjaśnione. Wykorzystanie tego dowodu ma więc charakter subsydiarny, odnoszący się do przypadku braku dowodów lub ich wyczerpania w kontekście niewyjaśnienia istotnych faktów w sprawie. Poza tym należy podkreślić, że sąd orzekający w postępowaniu dopuszcza dowód z kolejnej opinii biegłych, gdy opinia już wydana w sprawie wzbudza jego wątpliwości, a nie dlatego, że jedna ze stron jest niezadowolona z wyników dotychczasowego postępowania dowodowego. Potrzeba powołania innego biegłego powinna wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii, gdyż odmienne stanowisko oznaczałoby przyjęcie, że należy przeprowadzić dowód ze wszystkich możliwych opinii biegłych, aby upewnić się, czy niektórzy z nich nie byłiby tego samego zdania, co strona. Jeżeli natomiast chodzi o stosowanie art. 5 k.c. to zwrócić należy uwagę, że pozostaje ono w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności konkretnej sprawy. Ocena więc, czy w konkretnym przypadku ma zastosowanie norma art. 5 k.c., mieści się zatem w granicach swobodnego uznania sędziowskiego i w ramach postępowania

kasacyjnego może podlegać kontroli tylko w przypadku szczególnie rażącego i oczywistego naruszenia – takiego jednak naruszenia strona skarżąca nie wykazała.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie oparty został na przesłance jej oczywistej zasadności (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Strona skarżąca, wskazując na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, nie uzasadniła swojego stanowiska w tym zakresie w sposób przekonujący. Tymczasem w motywach wniosku opartego na tej właśnie przesłance przedsądu powinien być zawarty wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie swych twierdzeń (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy przepisów prawa i doszukiwania się ich znaczenia (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11

kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). W niniejszej sprawie strona skarżąca nie wykazała istnienia tej właśnie przesłanki przedsądu.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach sądowych orzeczono na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 15 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 23 października 2023 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2023 r., poz. 2437) i w zw. z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2023 r. (SK 53/22, Dz.U. z 2023 r., poz. 842).

D.S.

[as]